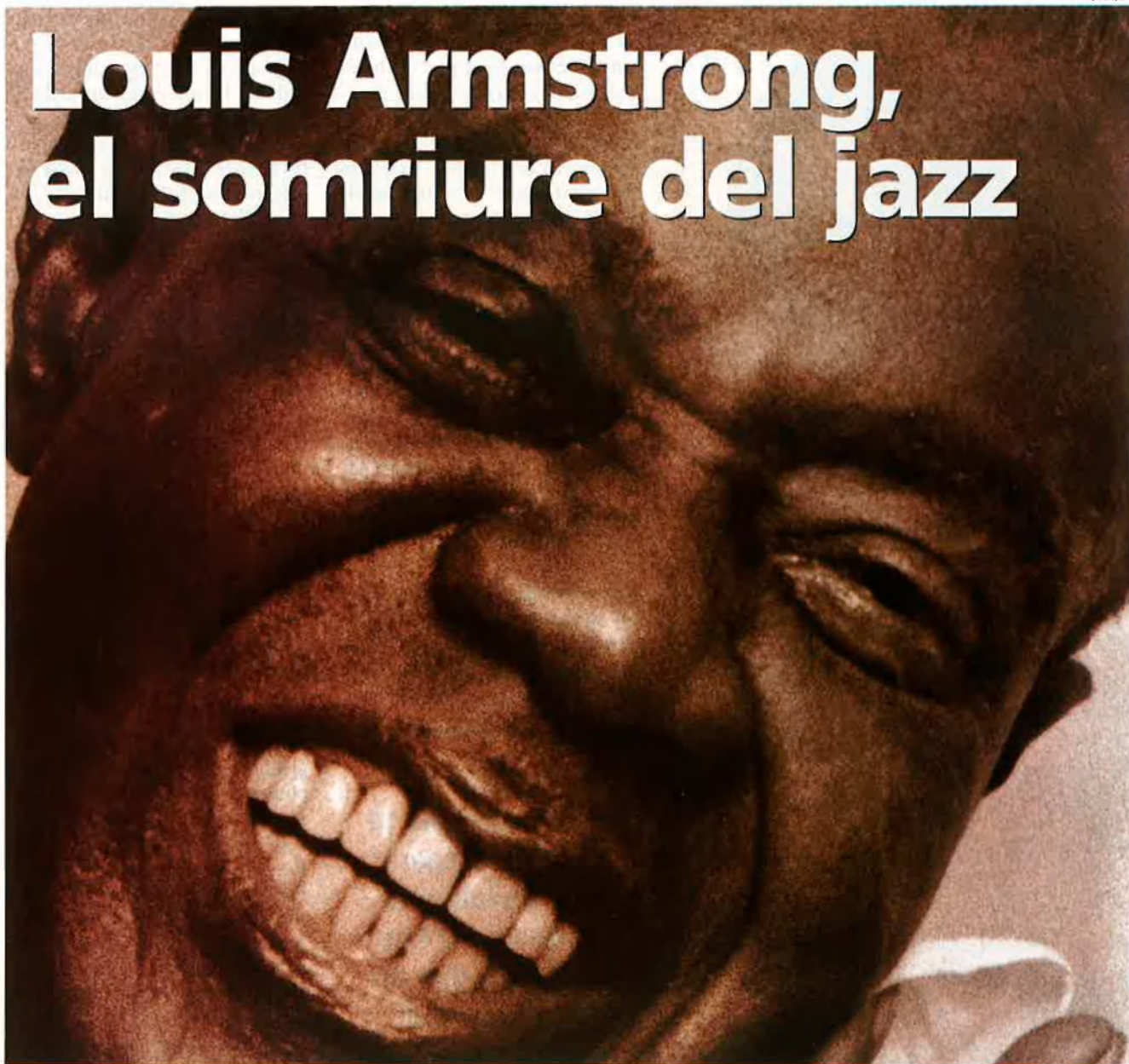

Louis Armstrong, el somriure del jazz

Molts músics de jazz negres veien en el somriure d'orella a orella de Louis Armstrong una forma de perpetuar la discriminació entre els seus germans de color. Però cent anys després de néixer ningú no discuteix que hi ha un abans i un després de Louis Armstrong.

Potser no semblarà gaire políticament correcte d'obrir aquestes línies, sobretot si el nostre propòsit és de glossar aquesta eminència musical en ocasió del centenari del seu naixement, dient que Louis Armstrong també va ser un músic odiat. I potser costarà de creure i tot. Ara, el fet és que dos dels seus successors

més notables en el mestratge del jazz, Miles Davis i Dizzy Gillespie, també trompetistes, no s'ho van pensar dues vegades a acusarlo de complaença submissa envers l'Oncle Sam. No podien acceptar de cap de les maneres que aquell geni de la música negra es dedicués a repartir somriures d'orella a orella entre l'*establishment* blanc

que perpetuava la discriminació entre els seus germans de color.

De totes maneres, amb el pas del temps, que porta a la maduresa, Dizzy Gillespie no tan sols va canviar d'opinió, sinó que gairebé es podria dir que va ser el relleu natural del vell Satchmo, quan va entendre que el comportament del mestre era un cant a l'alegria de

Armstrong faria cent anys el 4 d'agost. Ell, però, ho celebrava el 4 de juliol, coincidint amb la celebració del Dia de la Independència dels Estats Units.

ARXIU

Miles Davis sempre va criticar Armstrong per complaença submissa amb l'Oncle Sam. Però finalment va reconèixer que, per molt que s'esforcés, mai no aconseguiria de treure un so de la seva trompeta que abans no hagués sortit de la de Satchmo.

viure per sobre de qualsevol injustícia. En canvi, Miles, sempre més radical (deia que tocava d'esquena al públic perquè no volia veure cares blanques, quan ho feia perquè la sordesa l'obligava a mirar els moviments dels seus músics), mai no va canviar de punt de vista, com consta en la seva autobiografia. Així i tot, també és cert que sempre va reconèixer a tots els qui el consideraven un avantguardista del gènere que, per molt que s'hi esforcés, mai no aconseguiria de treure un so de la seva trompeta que abans no hagués sortit de la d'Armstrong.

En efecte, el cas és, encara que torni a costar de creure (perquè tenim el seu so totalment assimilat i el veiem com un clàssic absolut), Louis Armstrong va revolucionar els esquemes del jazz que dominaven fins llavors. Va ser un transgressor que va tenir l'habilitat de trencar totes les normes sense que els puristes el marginessin i sense atreure la incomprensió del públic generalista. Més aviat va passar a l'inrevés, i el seu rostre, el seu somriure i la seva veu han esdevingut la imatge universal del jazz per excel·lència. Tant és així que ningú no dubta a aquestes hores que Louis Armstrong, també conegut per Pops i Satchmo, ha estat l'ambaixador més brillant de la música de jazz a tot el món.

Del carrer al reformatori. Nascut amb el segle a la vella Nova Orleans, de pare accidental (Willie Armstrong) i mare prostituta (Mayann), va viure la infantesa entre

Ingressà al reformatori als 12 anys per disparar una pistola una nit de Cap d'Any. Una acció que no era inusual al seu barri.

les faldilles d'aquesta i les de l'àvia Josephine. La iniciació a la música va arribar-li al reformatori, on el van internar als dotze anys perquè havia disparat una pistola enlaire la nit de Cap d'Any. Una acció que, segons les cròniques de l'època, tampoc no era tan inusual en les celebracions que es feien al barri marginal on va viure els primers anys aquest geni de la creació musical.

Tot i que el seu primer instrument va ser la pandereta, no va trigar a aprendre a bufar la corneta fins a fer-ne una companya inse-

parable i a lluir-s'hi pels cabarets més diversos del barri de Storyville. Aquí va rebre els primers consells de la veu experimentada de Joe Oliver que, uns quants anys més tard (1922), el va reclutar a les files de la seva King Oliver Orchestra, assentada al Lincoln Center de Xicago.

Abans, el noi del blanc somriure s'havia foguejat a la seva Nova Orleans, al servei de Kid Ory, el trombonista local de més reputació, i havia ocupat el lloc de l'orquestra que precisament havia deixat vacant Oliver quan se n'havia anat a Xicago. L'arribada d'Armstrong a la Ciutat del Vent també va portar-lo a estrenar-se en els crèdits discogràfics.

Dos anys més tard, la seva destinació era Nova York, on va treballar amb Fletcher Henderson i va donar cobertura a les millors veus del blues, entre les quals hi havia l'emperadriu del gènere, Bessie Smith. Totes aquestes experiències li van donar prou confiança, perquè, quan va tornar a Xicago, l'any 1925, fes els primers enregistraments al davant de la seva pròpia formació, els Hot Five. I així va continuar fent-ho fins l'any 1928, quan va ampliar el grup i els Hot Five es van convertir en el Hot Seven.

Ja des del principi de la carrera, Armstrong va tenir el propòsit clar de projectar a tota costa, i aprofitant qualsevol oportunitat, el so del jazz i el de la seva corneta. Però, aquest propòsit, mai no el va explotar d'una forma indiscriminada, sinó ben mesurada i repartida entre les seves múltiples facetes. Això explica que reservés exclusivament als enregistraments d'estudi les seves propostes de grup, tant en quintet com en setet, en què sobresortien instrumentistes de primer rang com Johnny Dods (clarinet), Kid Ory (trombó), i Earl Hines (piano). En canvi, la seva faceta de solista de grans orquestres i de cap de cartell dels musicals de Broadway de l'època tenia un caire més popular i assimilable. Va ser durant aquests anys que també va iniciar la seva carrera en el cinema; la seva participació va ser significativa en

films com *Flame*, *Rhapsody in Black and Blue*, *Pennies From Heaven* i moltes més. Durant aquesta etapa, que va durar dues dècades, Armstrong va fer el seu primer viatge a Europa, on va aconseguir un èxit rotund al Palladium de Londres (1932).

L'any 1948 la carrera del músic obre un nou cicle amb la creació de la banda de Louis Armstrong All Stars, plena d'autèntiques estrelles del moment, com el trombonista Jack Tegarden, el clarinetista Barney Bigard i el baterista Sid Catlett, i és amb aquesta banda que va consumir les seves ambicions de triomf. La prova irrefutable d'aquest èxit s'escriu l'any 1952, quan la prestigiosa revista *Down Beat* li atorga el títol de "millor músic de tots els temps". Ara, més enllà de les paraules, la consagració definitiva com a *top* de l'univers musical no li va arribar fins uns quants anys més tard, quan el tema que havia compost per al film *Hello Dolly* va desbancar dels primers llocs de les llistes de vendes els Beatles, ni més ni menys.

L'èxit. En aquest punt, cal dir que mai no va anar a la recerca de l'èxit a qualsevol preu —un perfil artístic singular i únic—. L'esforç continuat per a agradar a tota mena de públics i per a aconseguir de fer sortir el jazz del ghetto de la comunitat negra nord-americana mai no el va portar a rebaixar ni un gram el seu genial talent musical. Ara, això no ha impedit que la seva demostrada capacitat de guanyar-se l'estima popular i la comercialitat de molts dels seus treballs hagin topat amb una part de la crítica o de músics que han afavorit de forma descaradament injusta el Louis Armstrong *showman* i excel·lent comunicador en detriment del músic.

La gran virtut de Louis Armstrong no és únicament la seva gran personalitat, tant d'ordre musical com de cantant, sinó també la seva comprovada habilitat a l'hora de fer fàcil la cosa més difícil i de transformar la complexitat en senzillesa. Armstrong va saber expressar tot allò que volia partint

ARXIU

Armstrong va saber expressar tot allò que volia partint del domini 'ultraperfecte' del llenguatge musical. Així ha pogut sobreviure a tots els canvis, transformacions i mutacions que ha fet el jazz en el llarg camí de la seva existència.

La consagració definitiva li arribà quan el tema que havia compost per al film 'Hello Dolly' va desbancar del número 1 de les llistes els Beatles.

del domini *ultraperfecte* del llenguatge musical. Així ha pogut sobreviure a tots els canvis, transformacions, variacions i mutacions que ha anat fent el jazz en el llarg camí de la seva existència i s'ha mantingut al capdavant de les primeres referències entre les noves generacions. Prova n'és que Louis Armstrong continua essent avui, vint-i-nou anys després de la seva mort (escaiguda el 6 de juliol de 1971 a Nova York), la imatge viva del jazz.

El pas del temps n'ha fet un clàssic ineludible, no tan sols del jazz,

sinó també de la música popular del segle XX. La seva tasca va ser, en aquell camp, tan revolucionaria o més, que la dels Beatles durant els anys 60 en el de la música pop. Avui resulta evident que, en el so del jazz, hi ha un abans i un després, marcat per Louis Armstrong. Independentment dels corrents estilístics i de l'evolució del gènere, no resulta exagerat d'advertir que cap no hauria sonat igual, si no hagués existit el geni de Louis Armstrong.

Finalment, i ja que l'encàrrec d'aquestes línies és motivat per la celebració dels cent anys del naixement de l'entranyable Satchmo, diguem, a tall d'anècdota, que sempre, des que va tenir ús de raó, va celebrar el natalici el 4 de juliol, festa nacional dels Estats Units; no pas el 4 d'agost, que és quan, segons la partida de naixement, havia arribat al món. És un gest que, pel cap baix, reflecteix, una vegada més, fins on arribava l'anhel d'aquest personatge de compartir amb la col·lectivitat les seves celebracions més personals.

Pere Pons